182. MEKTUP

١٨٢ـ ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الثَّانِى وَالثَّمَانُونَ وَالْمِائَةُ : اِلَى الْمُلاَّ صَالِحِ الْكُولاَبِىِّ فِى بَيَانِ كَوْنِ الْخَوَاطِرِ وَالْوَسَاوِسِ مِنْ كَمَالِ اْلاِيمَانِ كَمَا وَرَدَ فِى بَعْضِ اْلاَحَادِيثِ ﴾

كَانَ طَائِفَةٌ مِنَ الدَّرَاوِيشِ يَوْمًا مِنَ اْلاَيَّامِ قَاعِدِينَ مُجْتَمِعِينَ فَجَرَى الْكَلاَمُ فِى خَطَرَاتِ الطَّالِبِينَ وَوَسَاوِسِهِمْ فَذُكِرَ فِى ذَلِكَ اْلاَثْنَاءِ حَدِيثٌ نَبَوِىٌّ وَهُوَ اَنَّ بَعْضَ اْلاَصْحَابِ شَكَا اِلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْخَوَاطِرِ الرَّدِيئَةِ وَقَالَ "**اِنَّا نَجِدُ فِى أَنْفُسِنَا مَا لَوْ اَنَّ أَحَدَنَا خَرَّ عَلَى رَأْسِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ اَنْ يَتَكَلَّمَ**" فَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ "**أَ وَجَدْتُمْ ذَلِكَ ذَاكَ مِنْ كَمَالِ اْلاِيمَانِ اَوْ مِنْ صَرِيحِ اْلاِيمَانِ**" فَوَقَعَ فِى خَاطِرِ هَذَا الْفَقِيرِ فِى ذَلِكَ الْوَقْتِ فِى تَأْوِيلِ هَذَا الْحَدِيثِ وَاللّٰهُ سُبْحَانَهُ أَعْلَمُ بِحَقِيقَةِ الْحَالِ اَنَّ كَمَالَ اْلاِيمَانِ عِبَارَةٌ عَنْ كَمَالِ الْيَقِينِ وَكَمَالُ الْيَقِينِ مُرَتَّبٌ عَلَى كَمَالِ الْقُرْبِ فَاِذَا حَصَلَ لِلْقَلْبِ وَمَا فَوْقَهُ مِنَ اللَّطَائِفِ زِيَادَةُ الْقُرْبِ اْلاِلَهِىِّ جَلَّ شَأْنُهُ يَكُونُ اْلاِيمَانُ وَالْيَقِينُ أَزْيَدَ وَيَكُونُ عَدَمُ تَعَلُّقِ الْقَلْبِ وَسَائِرِ اللَّطَائِفِ بِالْبَدَنِ أَكْثَرَ فَيَكُونُ ظُهُورُ الْخَطَرَاتِ فِى الْقَالِبِ أَزْيَدَ وَأَوْفَرَ وَالْوَسَاوِسُ غَيْرُ اللاَّئِقَةِ فِيهِ اَظْهَرَ فَلاَجَرَمَ يَكُونُ سَبَبُ الْخَطَرَاتِ الرَّدِيَّةِ كَمَالَ اْلاِيمَانِ بِالضَّرُورَةِ فَعَلَى هَذَا كُلَّمَا كَانَتِ الْخَطَرَاتُ أَزْيَدَ فِى الْمُنْتَهِى اِلَى نِهَايَةِ النِّهَايَةِ تَكُونُ أَكْمَلِيَّةُ اْلاِيمَانُ فِيهِ أَشَدَّ فَاِنَّ كَمَالَ اْلاِيمَانِ يَقْتَضِى عَدَمَ الْمُنَاسَبَةِ بَيْنَ أَلْطَفِ اللَّطَائِفِ وَبَيْنَ لَطِيفَةِ الْقَالِبِ وَكُلَّمَا كَانَ عَدَمُ الْمُنَاسَبَةِ الْمَذْكُورَةِ أَكْثَرَ كَانَ الْقَالِبُ أَشَدَّ خُلُوًّا وَأَقْرَبَ اِلَى الظُّلْمَةِ وَالْكُدُورَةِ وَيَكُونُ وُرُودُ الْخَوَاطِرِ اِلَيْهِ أَزْيَدَ وَأَوْفَرَ بِخِلاَفِ الْمُبْتَدِى وَالْمُتَوَسِّطِ فَاِنَّ مِثْلَ هَذِهِ الْخَوَاطِرِ سَمٌّ قَاتِلٌ بِالنِّسْبَةِ اِلَيْهِمَا وَسَبَبٌ لاِزْدِيَادِ مَرَضِهِمُ الْبَاطِنِىِّ فَلاَ تَكُنْ مِنَ الْقَاصِرِينَ وَهَذِهِ الْمَعْرِفَةُ مِنَ الْمَعَارِفِ الْغَامِضَةِ الْمُخْتَصَّةِ بِهَذَا الْفَقِيرِ وَالسَّلاَمُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى وَالْتَزَمَ مُتَابَعَةَ الْمُصْطَفَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ .

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup Molla Salih Gûlâbî'ye[355] yazılmış olup bazı hadîs-i şerîflerde belirtildiği üzere Hatarâtın (kalbe gelen şeylerin) ve vesveselerin îmânın kemâlinden olduğunu açıklamaktadır.

Bir grup derviş bir gün toplanmış oturuyorlardı. Söz tâliplerin hatarâtına ve vesveselerine geldi. Bu esnada şu hadîs-i nebevî zikredildi: Sahabeler, kalbe gelen çirkin düşüncelerden dolayı Peygamber'e (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şikayette bulunarak dediler ki: "İçimizden öyle şeyler buluyoruz ki, bizden birinin yerin dibine girmesi bunları dile getirmesinden daha hayırlı olur." Bunun üzerine Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: *"Gerçekten böyle bir şey içinizden geçiyor mu? Bu îmânın kemâlindendir."* Veya şöyle dedi: *"îmânın berraklığındandır."*[356]

Şimdi bu hadîsi tevil sadedinde bu dervişin aklına şu geldi -Allah Subhânehû hâlin hakîkatini en iyi bilendir-: Îmânın kemâli, *yakîn*in kemalinden ibârettir. *Yakîn*in kemâli ise kurbun (yakınlığın, Allah'a yaklaşmanın) kemâli sonucunda olur.

Kalp ve onun üstündeki diğer latifelerde Allah Celle Şânuhû'ya yakınlık fazla olursa îmân ve yakîn daha fazla olur ve kalp ve diğer latifelerin bedene taalluk etmemesi daha çok olur. Hatarâtın bedendeki zuhûru daha yoğun ve daha bol olur. Uygunsuz vesveseler daha belirgin olur. Tabii ki bu çirkin hatarâtın sebebi zarûrî olarak îmânın kemâli olur. O halde *seyr u sülûk*[357] yolunda en son noktaya ulaşmış olan kişide hatarât ne kadar fazla olursa bu onun îmânın çok üstün olduğunu gösterir. Çünkü îmânın kemâli, latîfelerin en latifi ile *beden* latîfesi arasında münâsebetin olmamasını gerektirir. Bu zikredilen münâsebetin bulunmaması ne kadar çok olursa beden de o kadar çok boşalır, karanlık ve bulanıklık baş gösterir. Böylece kötü düşüncelerin ve vesveselerin ona gelmesi daha yoğun olur.

---

[355] Mevlânâ Muhammed Sâlih Gûlâbî: İmâm-ı Rabbânî'nin en eski ahâbındandır. İnkisâr, iftikâr, gurbet sâhibi olup susmayıtercih edenlerdendir. Hicrî 1038 senesinde vefat etmiştir. (Geniş bilgi için bkz. Muhammed Hâşim Kışmî, Zubdetu'l-Makâmât (Berekât), çev. A. Faruk Meyân, s. 426-428, İstanbul 1980).

[356] Muslim, Kitâbu'l-Îmân, Bab No. 59, Hadis No. 832; Ebû Dâvud, Hadis No. 5111; İbn Hibbân Hadis No. 148; Taberânî, el-Evsat, Hadis No. 8542; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Hadis No. 10500.

[357] *Seyr u sülûk*: bkz., C. 1, Mektup 71, dipnot.

Seyr u sülûk yolunun başında ve ortasında olan için ise durum böyle değildir. Çünkü bu tür vesveseler ve kötü düşünceler onlar için öldürücü zehirdir ve bâtınî hastalıklarının artmasına sebep olur.

Kısır düşünenlerden olma.

Bu girift marifet bu fakire has kılınmış olan marifetlerdendir.

Selam hidayete tâbi olanlara ve Muhammed Mustafa'ya (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ittibâya sımsıkı sarılanlara olsun.

KELİME ANLAMI

182. < اَلْمَكْتُوبُ الثَّانِى وَالثَّمَانُونَ وَالْمِائَةُ **Yüz seksen ikinci mektup** *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى الْمُلاَّ صَالِحِ الْكُولاَبِىِّ **Molla Salih Külâbi'ye** *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ كَوْنِ الْخَوَاطِرِ وَالْوَسَاوِسِ **Vesvese ve kalbe gelen şeylerin olduğunu beyan eder** *(Neden?)* مِنْ كَمَالِ الْاِيمَانِ **İmanın kemâlinden** كَمَا وَرَدَ **Nitekim bu geçmiştir** *(Nerede?)* فِى بَعْضِ الْاَحَادِيثِ **Bazı hadislerde** >

كَانَ طَائِفَةٌ مِنَ الدَّرَاوِيشِ Dervişlerden bir grup يَوْمًا مِنَ الْاَيَّامِ Günlerden bir gün قَاعِدِينَ مُجْتَمِعِينَ Hep beraber oturuyorlarmış فَجَرَى الْكَلاَمُ Ve söz açılmış *(Hangi konuda?)* فِى خَطَرَاتِ الطَّالِبِينَ وَوَسَاوِسِهِمْ Sâliklerin düşünceleri ve vesveseleri konusunda فَذُكِرَ فِى ذَلِكَ الْاَثْنَاءِ Ve bu esnada zikredilmiş *(Ne?)* حَدِيثٌ نَبَوِىٌّ Peygamberimizin bir hadisi وَهُوَ O hadis de (şudur): اَنَّ بَعْضَ الْاَصْحَابِ Sahâbelerden bir kısmı شَكَا Şikayette bulunmuşlar *(Kime?)* اِلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Nebî -sallallâhu aleyhi ve sellem-'e *(Neden?)* مِنَ الْخَوَاطِرِ الرَّدِيئَةِ Kötü düşüncelerden وَقَالَ Ve demişler ki; "اِنَّا نَجِدُ Biz, buluyoruz *(Nerede?)* فِى اَنْفُسِنَا Nefsimizde, içimizde *(Ne?)* مَا Öyle şeyler ki; لَوْ اَنَّ اَحَدَنَا Şayet içimizden birisi خَرَّ عَلَى رَأْسِهِ Kafası üzerine düşse لَكَانَ خَيْرًا لَهُ Onun için daha hayırlı olur *(Neden?)* مِنْ اَنْ يَتَكَلَّمَ" (İçinden geçenleri) söylemekten فَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Bunun üzerine Peygamber Efendimiz –aleyhissalâtü vesselam- demiş ki;

أَوْ Bu, imanın kemâlindendir ذَاكَ مِنْ كَمَالِ الْاِيمَانِ "Bunu mu hissettiniz? "أَوَجَدْتُمْ ذَلِكَ فِى خَاطِرِ Ve geliverdi فَوَقَعَ Veya "İmanın samîmiyetindendir" (demiş) مِنْ صَرِيحِ الْاِيمَانِ" فِى تَأْوِيلِ Şu vakitte (Hangi konuda?) فِى ذَلِكَ الْوَقْتِ Bu fakirin aklına (Ne zaman?) هَذَا الْفَقِيرِ هَذَا الْحَدِيثِ Bu hadisin te'vili konusunda وَاللّٰهُ سُبْحَانَهُ أَعْلَمُ (Gerçi) Allâh-u Teâla daha iyi bilir (Neyi?) بِحَقِيقَةِ الْحَالِ İşin hakîkatini (Aklıma geldi ki;) اَنَّ كَمَالَ الْاِيمَانِ imanın kemâli عِبَارَةٌ عَنْ كَمَالِ الْيَقِينِ Yakînin kemâlinden ibârettir وَكَمَالُ الْيَقِينِ Yakînin kemâli de مُرَتَّبٌ Dayalıdır (Neye?) عَلَى كَمَالِ الْقُرْبِ Yakınlığın kemâline فَاذَا حَصَلَ Öyleyse hâsıl olduğunda (Ne için?) لِلْقَلْبِ Kalp وَمَا فَوْقَهُ Ve onun üstündeki مِنَ اللَّطَائِفِ Latîfeler için (Ne?) زِيَادَةُ الْقُرْبِ الْالَهِىِّ جَلَّ شَانُهُ Şânı yüce İlâh'a yakınlıkta bir artış (hâsıl olduğunda) يَكُونُ الْاِيمَانُ وَالْيَقِينُ أَزْيَدَ İman ile yakîn de daha fazla olur وَيَكُونُ Ve olur (Ne?) عَدَمُ تَعَلُّقِ الْقَلْبِ وَسَائِرِ اللَّطَائِفِ Kalbin ve diğer latîfelerin ilgisizliği (Neye?) بِالْبَدَنِ Bedene (Ne olur?) أَكْثَرَ Daha fazla فَيَكُونُ ظُهُورُ الْخَطَرَاتِ Ve böylece bu düşüncelerin belirmesi olur (Nerede?) فِى الْقَالِبِ Bedende (Ne olur?) أَزْيَدَ وَأَوْفَرَ Daha fazla ve çok olur وَالْوَسَاوِسُ غَيْرُ اللَّائِقَةِ Uygunsuz vesveseler de فِيهِ اَظْهَرَ Bedende daha belirgin olur فَلَاجَرَمَ Bu durumda şüphe yok ki; يَكُونُ سَبَبُ الْخَطَرَاتِ الرَّدِيَّةِ Bu kötü düşüncelerin sebebi olur (Ne?) كَمَالَ الْاِيمَانِ İmanın kemâli بِالضَّرُورَةِ Zorunlu olarak فَعَلَى هَذَا Buna göre كُلَّمَا كَانَتِ الْخَطَرَاتُ أَزْيَدَ Bu düşünceler fazla oldukça (Kimde?) فِى الْمُنْتَهِى Ulaşmış kişide (Nereye?) الَى نِهَايَةِ النِّهَايَةِ Sonun sonuna فِيهِ تَكُونُ أَكْمَلِيَّةُ الْاِيمَانِ O kişide imanın ekmeliyeti أَشَدَّ Daha güçlü olur فَانَّ كَمَالَ الْاِيمَانِ Zira, imanın kemâli يَقْتَضِى Gerektirir (Neyi?) عَدَمَ الْمُنَاسَبَةِ İlişkinin bulunmamasını (Nerede?) بَيْنَ أَلْطَفِ اللَّطَائِفِ Latîfelerin en şeffafıy'a وَبَيْنَ لَطِيفَةِ الْقَالِبِ Beden latifesi arasında وَكُلَّمَا كَانَ Ve her olduğunda (Ne?) عَدَمُ الْمُنَاسَبَةِ الْمَذْكُورَةِ Belirtilen bu ilgisizlik (Ne olduğunda?) أَكْثَرَ Fazla olduğunda كَانَ الْقَالِبُ Beden de olur (Ne olur?) أَشَدَّ خُلُوًّا Daha ıssız وَأَقْرَبَ الَى الظُّلْمَةِ وَالْكُدُورَةِ Karanlık ve bulanıklığa da daha yakın olur وَيَكُونُ وُرُودُ الْخَوَاطِرِ الَيْهِ Ve bu düşüncelerin bedene gelişi de أَزْيَدَ وَأَوْفَرَ Daha fazla ve çok olur بِخِلَافِ الْمُبْتَدِى وَالْمُتَوَسِّطِ Yolun başında ve ortasında olanlar böyle değildir فَانَّ مِثْلَ هَذِهِ الْخَوَاطِرِ Zira

bu gibi düşünceler سَمٌّ قَاتِلٌ Öldürücü bir zehirdir *(Kime nispetle?)* بِالنِّسْبَةِ اِلَيْهِمَا O ikisine nispetle وَسَبَبٌ Ve sebeptir *(Neye?)* لاِزْدِيَادِ مَرَضِهِمُ الْبَاطِنِيِّ Bâtinî (manevi) hastalıklarının artmasına فَلاَ تَكُنْ مِنَ الْقَاصِرِينَ Basiretsiz kimselerden olma وَهَذِهِ الْمَعْرِفَةُ Ve bu bilgi اَلْمُخْتَصَّةُ بِهَذَا الْفَقِيرِ Bu fakire aittir مِنَ الْمَعَارِفِ الْغَامِضَةِ Gizemli bilgilerdendir *(Öyle bilgiler ki;)* وَالسَّلاَمُ Selam عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى Hak yola uyana وَالْتَزَمَ Ve de sımsıkı sarılana olsun *(Neye?)* مُتَابَعَةَ الْمُصْطَفَى Hz. Muhammed Mustafa'ya tâbi olmaya عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ Ona ve ehline اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Salât-ü selam olsun.

